

บันทึก

เรื่อง หรือปัญหาข้อกฎหมายกรณีการรวมวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

กระทรวงศึกษาธิการได้มีหนังสือ ที่ ศธ ๐๔๐๑/๑๓๕๔๗ ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๙ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กรมการศาสนาได้รับรายงานจากเจ้าคณะภาค ๒ ขอรวมวัดโบสถ์ ตำบลตลาดน้อย อำเภอบ้านหม้อ จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นวัดมีพระสงฆ์กับวัดแจ้ง(ร้าง) ตำบลตลาดน้อย อำเภอบ้านหม้อ จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นวัดร้าง เป็นวัดเดียวกัน กรมศาสนาจึงขอปรึกษาปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ เกี่ยวกับการรวมวัดว่า การรวมวัดระหว่างวัดมีพระสงฆ์กับวัดร้าง และการรวมวัดระหว่างวัดร้างกับวัดร้างจะกระทำได้อหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) ได้พิจารณาข้อหรือของกระทรวงศึกษาธิการและบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับได้ฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และกรมการศาสนา) แล้ว เห็นว่า “วัด” เป็นนิติบุคคลตามมาตรา ๗๒^๑ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามมาตรา ๗๔^๒ การจัดควบคุมวัดย่อมเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการนั้นในที่นี้คือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

ตามมาตรา ๓๑^๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติว่า วัดมี ๒ อย่าง คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาและสำนักสงฆ์ แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดความหมายว่าวัดจะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ใดบ้าง สำหรับความหมายของ “วัด” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ หมายความว่า “สถานที่ทาง

^๑ มาตรา ๗๒ จำพวกที่กล่าวต่อไปนี้ ย่อมเป็นนิติบุคคล คือ

- (๑) ทบวงการเมือง
- (๒) วัดวาอาราม
- (๓) ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนแล้ว
- (๔) บริษัทจำกัด
- (๕) สมาคม
- (๖) มูลนิธิได้รับอำนาจแล้ว

^๒ มาตรา ๗๔ การจัดควบคุมทบวงการเมืองและวัดวาอาราม ย่อมเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับทั้งปวงที่ว่าด้วยการนั้น

^๓ มาตรา ๓๑ วัดมีสองอย่าง

- (๑) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา
- (๒) สำนักสงฆ์

ศาสนา โดยปกติมีโบสถ์ วิหาร และที่อยู่ของสงฆ์หรือนักบวชเป็นต้น” จากความหมายดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นได้ว่า ที่จะเป็นวัดนั้นไม่จำเป็นจะต้องมีภิกษุเสมอไป วัดร้างก็อยู่ในความหมายว่าเป็นวัดเช่นกัน

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา ๓๒^๕แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งบัญญัติว่า การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกวัดและการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและข้อ ๙^๖และข้อ ๑๐^๗แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๐๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการยุบเลิกวัดแล้วจะเห็นได้ว่า วัดซึ่งได้ตั้งขึ้นแล้วแม้จะเป็นวัดร้างไม่มีพระภิกษุก็ตาม ก็ยังคงมีสถานะเป็นวัดและมีสภาพเป็นนิติบุคคลอยู่จนกว่าจะได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการยุบเลิกวัดในราชกิจจานุเบกษา ฉะนั้น เมื่อวัดร้างยังคงมีสถานะเป็นวัดอยู่ก็สามารถรวมวัดระหว่างวัดมีพระสงฆ์กับวัดร้าง และวัดร้างกับวัดร้างได้ ทั้งนี้ ต้องเข้าหลักเกณฑ์ตามข้อ ๖^๘แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๐๗) กล่าวคือวัดที่จะรวมกันนั้นต้องอยู่ใกล้ชิดกัน และการรวมวัดต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์การดำเนินงานบำรุงวัดให้เจริญยิ่งขึ้น หรือเพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ ส่วนในทางปฏิบัติว่าวัดใดจะรวมกับวัดใดได้หรือไม่นั้น

“มาตรา ๓๒ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกวัด และการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณียุบเลิกวัด ทรัพย์สินของวัดที่ถูกยุบเลิกให้ตกเป็นศาสนสมบัติกลาง

“ข้อ ๙ วัดใดมีเหตุอันควรยุบเลิก เพราะสภาพเสื่อมโทรมหรือมีเหตุอันอื่นไม่สมควรจะเป็นวัดต่อไป เมื่อเจ้าคณะอำเภอและนายอำเภอพิจารณาเห็นสมควรยุบเลิกวัดนั้น ให้รายงานเจ้าคณะจังหวัดพร้อมด้วยบัญชีรายละเอียดทรัพย์สินของวัดที่จะยุบเลิกนั้น

ให้นำความในข้อ ๖ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับแก่การพิจารณา การปรึกษา และการรายงานการขอยุบเลิกวัดโดยอนุโลม

เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจะได้ประกาศยุบเลิกวัดในราชกิจจานุเบกษามาตามแบบ ว.๔ ท้ายกฎกระทรวงนี้

“ข้อ ๑๐ วัดใดร้างพระภิกษุไม่อาศัย เมื่อกรมการศาสนาเห็นสมควรยุบเลิกวัดนั้น ให้รายงานกระทรวงศึกษาธิการเพื่อขอรับความเห็นชอบ แล้วนำเสนอมหาเถรสมาคม และให้นำความในข้อ ๙ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

“ข้อ ๖ เมื่อเจ้าคณะอำเภอและนายอำเภอเห็นสมควรที่จะรวมวัดตั้งแต่สองวัดซึ่งอยู่ใกล้ชิดกันเป็นวัดเดียว เพื่อประโยชน์แก่การดำเนินงานบำรุงวัดให้เจริญยิ่งขึ้นหรือเพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ ให้รายงานต่อเจ้าคณะจังหวัด

เมื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรแล้วให้นำปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วเสนอเรื่องและความเห็นไปยังเจ้าคณะภาค

เมื่อเจ้าคณะภาคพิจารณาเห็นสมควรแล้ว ให้ส่งเรื่องและความเห็นไปยังกรมการศาสนา

เมื่อกรมการศาสนาพิจารณาเห็นสมควรแล้ว ให้รายงานกระทรวงศึกษาธิการเพื่อขอรับความเห็นชอบ แล้วนำเสนอมหาเถรสมาคม

เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจะได้ประกาศรวมวัดในราชกิจจานุเบกษามาตามแบบ ว.๒ ท้ายกฎกระทรวงนี้

ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีว่าเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นหรือไม่

(ลงชื่อ) อมร จันทรสุมบูรณ์

(นายอมร จันทรสุมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐